

ORGANIZAȚIA ANTICOMUNISTĂ CONDUSĂ DE ADRIAN MIHUȚ (1948-1956)

Gabriel MOISA*

THE ANTI-COMMUNIST ORGANIZATION LED BY ADRIAN MIHUȚ (1948-1956)

Abstract

Son of a farmer in Maderat, Arad was Adrian Mihuț (Mihuțiu) high school student „Avram Iancu” Deva, and in 1943 King Michael congratulated for the baccalaureate obtained the best average in the country. During high school he meditated boys Petru Groza. He continued his studies at the Polytechnic brilliant and was almost finished when, in 1948, began the arrests. Presumed to have been part of the „brotherhood of the cross”, managed to escape from those who follow him and headed back woods, becoming a weapon in hand, a formidable opponent of the communist regime.

Key words: Adrian Mihuț, Anticomunist rezistence, Opponent, Communisme regime.

Incontestabil, printre cele mai importante structuri anticomuniste din partea de vest a României s-a numărat și cea condusă de Adrian Mihuț. Timp de mai mulți ani, împreună cu membrii grupului său, acesta a dat mult de furcă noilor organe represive ale statului comunist: Miliția și Securitatea.

Instaurarea regimului comunist în România a provocat, pe lângă destructurarea instituțiilor fundamentale ale statului, o imensă suferință umană, materializată prin distrugerea totală sau modificarea ireversibilă a mii de destine individuale. Acesta a debutat printr-o campanie de intimidări, calomnii și tot felul de acuzații la adresa intelectualității de la orașe și a celor avuți de la sate. Represiunea, haosul, dezechilibrul total își puneau pecetea pe desfășurarea istoriei și viitorului României¹. Propaganda a fost principalul instrument de intoxicare publică. Ea a avut un puternic suport în „organele” de Securitate și Miliție, precum și în noua justiție populară.

Adrian Mihuț s-a născut pe data de 24 septembrie 1922, în satul Măderat, județul Arad. Tatăl său, Gheorghe Mihuț, era de meserie dogar, iar mama sa, Florița, era casnică.

Fiu de țăran, Adrian Mihuț a urmat cursurile școlii primare în satul său natal. Primele 6 clase liceale le-a făcut la Liceul „Avram Iancu” din Brad, iar ultimile 2 la Liceul „Decebal” din Deva². Înzestrat cu o inteligență deosebită, foarte doritor de învățătură și cu o înclinație specială spre matematică, acesta a terminat ca șef de promoție liceul „Decebal” din Deva. Maturizat poate prea devreme, era preocupat de învățătură „fără să neglijeze nici manifestările sportive

* Conf. univ. dr. Universitatea din Oradea, gabimoisa@hotmail.com

¹ Aurel Brazdă, *Organizații anticomuniste din județul Bihor*, Asociația deportaților și victimelor oprămirii comuniste, Bihor-Oradea, România, 2004, p. 12

² Corneliu Cornea, *Jurnalul detenției politice în județul Arad 1945-1989*. Editura Mirador, Arad, 2000, p. 136

corespunzătoare vârstei, fiind apreciat de toți profesorii care-l cunoșteau pentru talentul său. Ulterior s-a înscris la Institutul Politehnic Timișoara, Facultatea de Electromecanică.

În 1943 regele Mihai I-a felicitat pentru că obținuse la bacalaureat cea mai bună medie pe țară. Tot în perioada liceului, a avut oportunitatea să-i mediteze și pe băieții lui Petru Groza³.

Având în vedere mediul din care a pornit, se poate spune fără a greși prea mult că Adrian Mișuț a fost un om cu totul ieșit din comun. Era un băiat foarte inteligent, un luptător extraordinar, pentru tot ceea ce era drept, normal și adevărat, pentru tot ceea ce unui om trebuie să i se dea pentru a putea trăi, atât pe plan material cât și spiritual. Avea curaj, voință, putere de sacrificiu, abnegație și o predispoziție permanentă de a-și da viața pentru binele neamului românesc, dar și o inteligență care determina admirația și invidia multora. Nu putea admite nedreptatea, fără de care lua întotdeauna o poziție cu totul categorică⁴.

După examenul de bacalaureat, nici nu a ajuns bine acasă de la Deva că și a fost arestat, condamnat de Tribunalul Militar (care atunci funcționa la Sibiu), la 10 ani de închisoare corecțională, pentru activitatea sa legionară din timpul liceului⁵. Autoritățile cunoșteau faptul că Adrian Mișuț făcuse parte din "Frățiile de cruce" încă în perioada în care fusese elevul Liceului „Avram Iancu” din Brad, în anul 1937, organizație în care a activat ulterior până în 1941. Toate aceste lucruri s-au întâmplat în vara lui 1943. După ce a executat un an de închisoare (1943-1944) a fost eliberat, reîntorcându-se acasă. Ajuns acasă Adrian Mișuț s-a pregătit pentru examenul de admitere la Politehnica din Timișoara, secția Electromecanică. Chiar dacă a luat examenul de admitere, în luna iulie 1944 a fost recrutat în armată și trimis la Școala de Ofițeri de Artilerie din Craiova⁶. După 23 august 1944 a fost lăsat la vatră, reușind astfel să-și reînceapă studiile la Facultatea de Electromecanică, începând din noiembrie 1945.

Între anii 1945-1948 Adrian Mișuț a activat în structurile legionare din cadrul corpului studentesc legionar din Politehnica Timișoara, împreună cu mai mulți colegi, printre care și colegul său de an, Moise Pat⁷.

În luna mai 1946 muncitorii de la Fabrica din Dermata din Cluj, instigați de liderii comuniști locali, au atacat căminul studentesc din centrul universitar clujean, înjurând și bătând studenții pe care îi găseau în calea lor. Asta a determinat o solidarizare a tineretului universitar din România cu colegii lor din Cluj. La Politehnica din Timișoara unul dintre liderii studenților care a reacționat imediat, îndemnându-și colegii la grevă, a fost tocmai Adrian Mișuț.

Viața lui a urmat un curs firesc după întâmplările din 1946, însă doar până în anul 1948 când au început arestările masive în rândurile militanților legionari. După lichidarea politică a național-țărăniștilor și liberalilor venise și vremea legionarilor, cu care de altfel în 1945 Ana Pauker semnase prin intermediul lui Nicolae Pătrașcu, secretarul general al mișcării legionare, un pact prin care legionarii erau acceptați în spațiul public. Mai mult, o parte a acestora au intrat chiar în rândurile Partidului Comunist din România.

Adrian Mișuț și-a continuat studiile la facultate, fiind an de an cel mai bun la învățătură dintre toți colegii. În 1948 comuniștii au început prigonirea legionarilor. Organizația legionară din care făcea și el parte a fost destructurată, majoritatea membrilor fiind arestați⁸. Printre aceștia s-a numărat și Moise Pat colegul de an a lui Adrian Mișuț. Regimul politic de la București a trecut la etapa anihilării totale a oricărei forme de rezistență⁹.

³ Gabriel Moisa, *Rezistența anticomunistă în Arad și Bihor, Grupul Adrian Mișuțiu în mărturia lui Gheorghe Poenaru*. Editura Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 2008, p. 59

⁴ *Ibidem*, p. 63

⁵ ***, *Bande, Bandiți și Eroii, Grupurile de rezistență și Securitatea (1948-1968). Documente*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 333 (în continuare: *Bande, Bandiți și Eroii...*)

⁶ Cicerone Ionițoiu, *Victimile terorii comuniste, arestați, torturați, întemnițați, uciși. Dicționar M*, Editura Mașina de scris, București, 2004, p. 63 (în continuare: C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*)

⁷ Arhiva Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 256* (în continuare A.C. N. S. A. S.)

⁸ Corneliu Cornea, *op. cit.*, p. 137

⁹ După abdicarea forțată a Regelui Mihai I, în 30 decembrie 1947 comuniștii, scăpați în totalitate de toate piedicile, încep o goană a arestărilor, în special în rândul studenților, care se opuneau comunismului din România.

Adrian Mișuț, afându-se printre liderii studenților din Politehnica timișoreană, era unul dintre cei vizați de măsurile de arestare. De fapt el era bănuț că făcea parte inclusiv din conducerea națională a „Frățiilor de cruce”¹⁰. Văzând că arestările din rândul studenților nu se opresc acesta și-a luat ca măsură de precauție în fața arestării iminente plecarea în altă locație decât cea în care locuia, ajungând să se mute provizoriu pe strada „George Barițiu” la bunul său consătean și prieten, Gheorghe Poenaru¹¹. Aici o va întâlni pe Elisabeta Pat, sora lui Moise Pat, și împreună cu Maria Bălan, Lucia Bălan și Cecilia Bălan, au plănuit evadarea lui Moise Pat de la spitalul „Victor Babeș” din Timișoara, unde se afla internat în stare de arest¹². Nici la Gheorghe Poenaru nu a stat însă prea mult deoarece după nici 2-3 zile a fost căutat de ofițeri de la Securitate. Periodic mai trecea și pe la locuința unde stătea cu chirie pe strada Diaconovici Loga pentru a-și lua diverse lucruri. Pericolul era însă foarte mare deoarece pe aceeași stradă, chiar în imediata vecinătate, se afla sediul Securității din Timișoara. În felul acesta risca foarte mult să fie recunoscut și arestat.

Văzându-se înconjurat din toate părțile, Adrian Mișuț l-a rugat pe Gheorghe Poenaru să-l ajute, hotărât fiind să plece din oraș acasă, în județul Arad la Măderat¹³. Pentru a verifica dacă nu este urmărit de Securitate și la domiciliul părinților săi sau dacă nu este în atenția organelor represive din zonă, Gheorghe Poenaru s-a deplasat Măderat. Aflând că de persoana sa nu s-a interesat nimeni în zonă, Adrian Mișuț a plecat acasă. Pentru a evita orice neplăcere i-a cerut ajutorul aceluiași prieten Gheorghe Poenaru, solicitându-i să-i fie antemergător în deplasarea ce urma să o facă. Gheorghe Poenaru mergea în față și dacă totul era în ordine îi semnală lui Adrian Mișuț să-l urmeze. S-a procedat conform planului și fără să întâmpine vreo problemă majoră cei doi au ajuns la Măderat, la părinții lui, unde el a și rămas o perioadă de timp. Toate acestea s-au întâmplat în iunie a anului 1948. După 3 luni, în luna septembrie, fostul șef de post din Măderat, Gheorghe Mangra¹⁴, trimis de organele Securității din Arad să vadă dacă tânărul Mișuț nu se află la domiciliul părinților, i-a înștiințat pe aceștia că băiatul lor este urmărit și că a primit ordin din partea Securității din Arad să-l aresteze dacă îl găsește acasă¹⁵. Gheorghe Mangra, originar din comuna Sâmbăta, județul Bihor, s-a întâlnit și cu Adrian Mișuț aducându-i la cunoștință întreaga situație, fără a face însă demersurile de arestare.

Din acest moment, Adrian Mișuț a intrat în lumea celor fugăriți de regimul comunist¹⁶, iar destinul său a devenit extrem de vitreg. A fost într-o permanentă hăituire, fiind ascuns

¹⁰ „Frățiile de cruce” erau organizații de tineret ale Mișcării Legionare. „Frățiile de Cruce” au luat ființă la 8 noiembrie 1923 în închisoarea Văcărești, prin hotărârea lui Corneliu Zelea Codreanu. „Frăția de Cruce este un corp de elită a tinerimii având ca scop suprem de a crea buni ostași României de mîine”, spunea Corneliu Codreanu. Membrii erau în special elevi și studenți, dar și tineri în general, care erau educați în spiritul național și ortodox. (http://ro.wikipedia.org/wiki/Fr%C4%83%C8%9Bile_de_Cruce)

¹¹ Gheorghe Poenaru s-a născut la 22 august 1924 în comuna Drauț, satul Arăneag, județul Arad. Mutat la Ineu, aici termină școala primară, iar mai apoi se înscrie la Școala Gimnazială din Sântana. Doar după câțiva ani, în 1938, s-a transferat la Liceul Ortodox Român „Avram Iancu” din Brad. La acest liceu îl va întâlni pe Adrian Mișuț din Măderat, fiindu-i chiar coleg de clasă. După plecarea lui Mișuț la Școala din Deva, nu s-au mai întâlnit până când au ajuns amândoi la Școala de ofițeri din Craiova. După lăsarea lor la vatră în 1945 s-au reîntâlnit la Politehnica din Timișoara. În perioada studenției Adrian Mișuț a cautat să se apropie tot mai mult de Gheorghe Poenaru, observând în el un potențial luptător împotriva comunismului. Această relație a durat până în primăvara anului 1948, când comuniștii încep arestările, iar Mișuț va deveni fugar. (C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar P-Q, p. 150)

¹² A. C. N. S. A. S., *fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 256*

¹³ „...Încă atunci, Mișuț Adrian mi-a spus că el desfășoară activitate subversivă legionară, împreună cu un grup de studenți dela Politehnica din Timișoara și împreună cu un coleg de al lui de an, anume Pat Moise.” (*Ibidem*, f. 283)

¹⁴ Gheorghe Mangra, din comuna Sâmbăta, județul Bihor, era plutonier al jandarmeriei din comuna Măderat. A fost arestat în ianuarie 1956 pentru sprijinirea *partizanului* Adrian Mișuț și în 1957 a fost condamnat la 10 ani de munca silnică. Detenția a făcut-o la penitenciarul Gherla și în diverse lagăre de muncă. (C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar M, p. 50)

¹⁵ C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar M, p. 273

¹⁶ „...Începând din anul 1948 imediat după ce am devenit fugar fiind urmărit de către organele de stat pentru activitatea mea subversivă legionară din cadrul Corpului Studențesc Legionar de la Politehnica din Timișoara, am trecut la înființarea unei organizații subversive, în mai multe localități din fosta regiune Arad” (C. N. S. A. S., *fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 257*)

și găzduit atât de rudeni apropiate cât și de prieteni și oameni de încredere, care erau devotați luptei anticomuniste. În calitate de fugar a plecat pentru prima dată la Mâsca la Ileana Ardeleanu. Acolo a stat ascuns câteva zile, pentru ca mai apoi să ajungă la Ineu, la bunul său prieten Gheorghe Poenaru, unde acesta era profesor suplinitor de matematică.

Din acel moment și până la arestarea lui în noiembrie 1956 a stat ascuns mai bine de 8 ani de zile, mutându-și ascunzătoarea dintr-un sat în altul, pentru a nu fi descoperit de Securitate: Măderat, Mâsca, Galșa, Pâncota, Iermata, Moroda, Ineu, etc. În toată această perioadă a pus bazele celei mai mari organizații anticomuniste din județul Arad, care a funcționat activ în zona Ineului, Pâncota și în satele învecinate, precum și în sudul județului Bihor.

În această perioadă, Adrian Mișuț s-a întâlnit cu Ioan Birouăș din Galșa, un fost coleg de școală de la liceul din Brad și la Politehnica din Timișoara, simpatizant la rândul său al mișcării legionare, precum și cu fratele acestuia, Traian Birouăș junior. Ioan Birouăș cunoștea situația juridică a lui Adrian Mișuț, cu care a fost coleg de cameră atunci când a devenit fugar în toamna anului 1948, locuind în aceeași locuință cu chirie. Cei trei vor purta discuții în casa lui Traian Birouăș senior referitoare la mai mulți colegi arestați deja pentru activitatea legionară. Traian Birouăș a fost arestat la rândul său pentru câteva luni tocmai pentru apartenența sa la mișcarea legionară.

În discuțiile purtate, Traian Birouăș senior i-a făcut cunoscut fugarului că, în timp ce a fost deținut la Penitenciarul Timișoara, s-a întâlnit cu legionarul Moise Pat, care i-a transmis lui Adrian Mișuț semnale în direcția iminentei sale arestări și-l îndemna să se ferească¹⁷. Casa lui Traian Birouăș senior i-a fost adăpăst de mai multe ori în cei 8 ani în care Adrian Mișuț s-a ascuns de forțele de represiune.

După plecarea de la Traian Birouăș, acesta s-a deplasat în Ineu la Gheorghe Poenaru¹⁸, unde cei doi au hotărât să constituie o organizație care să se opună sistemului comunist. Încă de la început s-a convenit asupra faptului ca structura să fie compusă exclusiv din persoane care erau total dăruite și capabile de sacrificiul suprem.

Fiind căutat de structurile represive ale noului regim, Adrian Mișuț a stat ascuns pentru o vreme în locuința lui Gheorghe Poenaru din Ineu. Acolo i-a cunoscut pe Gheorghe Șirian și pe Gheorghe Dehelean, acesta din urmă găzduindu-l la rândul său câteva zile cu toate că știa că este urmărit pentru activitate legionară¹⁹.

Pentru ca planul să funcționeze, Adrian Mișuț la însărcinat pe Gheorghe Poenaru²⁰ să recruteze oameni devotați luptei anticomuniste care ulterior să devină membri de bază ai organizației. Misiunea a fost îndeplinită cu succes, în foarte scurt timp fiind recrutat Moise Sârb²¹, pe care l-a și pus în legătură cu conducătorul organizației, Adrian Mișuț. În aceeași perioadă au fost contactați și Constantin Buțiu și Pavel Bonța²², dispuși la rândul lor să se alăture organizației fiind dornici să lupte împotriva comunismului.

Lărgirea organizației a rămas o constantă a inițiatorilor grupului. Cei mai activi în acest sens s-au dovedit a fi Gheorghe Poenaru și Moise Sârb. Cum Adrian Mișuț locuia la

¹⁷ A. C. N. S. A. S., *fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 147*

¹⁸ „...Mișuț Adrian, mi-a spus că el vrea să înființeze o organizație subversivă și am hotărât atunci să punem bazele unei astfel de organizații subversive, care avea ca scop răsturnarea prin violență a regimului democrat popular din R. P. R.” (*Idem, fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 284*)

¹⁹ *Idem, fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 149v*

²⁰ „Conform misiunii primite de la Mișuț Adrian, de a recruta membrii în organizație din rândurile foștilor legionari, membrii ai partidelor burgheze sau alte categorii de oameni care dușmănesc regimul democrat popular, am recrutat în organizație pe Sârb Moise, agricultor în colonia Traian din Ineu, pe care eu îl cunoșteam mai de mult și din discuțiile pe care le purtasem împreună, știam că privea în mod dușmănos regimul democrat popular” (*Idem, fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 285*)

²¹ Sârb Moise era fiu de țăran din Ineu județul Arad. Arestat în decembrie 1954 și torturat de Securitatea din Timișoara. A fost condamnat la 10 ani de muncă silnică fiind acuzat de sprijinirea partizanului Mișuț Adrian, Suci Pavel și Gheorghe Poenaru. Procesul a avut loc în 1957. A fost eliberat în 1964. (C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar S, p. 103)

²² But(iu) Constantin a fost notar în acea vreme în Ineu, județul Arad. A fost arestat și condamnat în 1957 la muncă silnică pe viață de Tribunalul Militar Timișoara pentru că l-a ajutat în multe rânduri pe Adrian Mișuț în actele sale îndreptate împotriva regimului făcând parte și din organizație. (C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar C, p. 271)

Gheorghe Poenaru, pentru a evita eventuale surprize, ședințele conspirative se țineau la domiciliul lui Sârb²³. La primele întâlniri au participat de regulă, pe lângă Mișuț, Poenaru și Sârb și Gheorghe Deheleanu, Moise Cismaș, Simion Văcean și Gheorghe Maniu²⁴.

Chiar de la prima întâlnire conspirativă s-au purtat discuții ostile la adresa regimului comunist, iar nou veniții, cunoscând în prealabil scopul întâlnirii, au acceptat propunerea făcută de Adrian Mișuț, Gheorghe Poenaru și Sârb Moise de a face parte din organizație. În același timp au fost de acord să ducă la îndeplinire misiunea de a lărgi cât mai mult grupul prin recrutarea de noi membrii, mai ales dintre elementele legionare și cele ale fostelor partide istorice, precum și de a cotiza lunar cu diferite sume de bani pentru a crea un fond al organizației în vederea procurării de armament²⁵.

Cu același prilej s-a stabilit că legătura dintre șeful organizației și membrii ei urmează să se realizeze exclusiv prin intermediul lui Gheorghe Poenaru, iar responsabil cu strângerea cotizațiilor era stabilit Sârb Moise (suma de bani pentru cotizație era cuprinsă între 300-500 lei lunar). În câteva săptămâni Sârb Moise a reușit să strângă de la membrii organizației peste 2000 lei pe care a predat-o lui Gheorghe Poenaru pentru a-i fi înmănată lui Adrian Mișuț²⁶.

Două săptămâni mai târziu grupul s-a redimensionat prin intrarea în cadrul său a lui Gheorghe Maniu, Gheorghe Deheleanu și Simion Văcean. Ședința a fost convocată de către Gheorghe Poenaru și a avut loc în casa lui Moș Baltă Gherasim. Adrian Mișuț a lipsit de la această acțiune, el fiind plecat la Măscă unde stătea ascuns în casa Ilenei Ardeleanu. Interesant este faptul că deși acțiunea s-a desfășurat în locuința lui Moș Baltă Gherasim, acesta nu a acceptat în cele din urmă să facă parte din grup, cauza fiind legată de cuantumul cotizației impuse membrilor grupului²⁷.

Cât a stat ascuns la Ileana Ardeleanu cei doi au devenit mai mult decât apropiați. Potrivit lui Gheorghe Poenaru în acest interval de timp Adrian Mișuț și Ileana Ardeleanu s-au logodit. Mai mult, aceasta și tatăl său, Teodor Ardelean, au fost atrași în organizație devenind unele dintre cele mai importante repere de sprijin ale grupului. În acest sens au fost angrenați în mai multe activități concrete precum a fost cea în care Adrian Mișuț i-a cerut Ilenei Ardeleanu să transporte arme și muniții de la Gheorghe Poenaru către alți membri ai structurii²⁸.

În lunile următoare grupul anticomunist s-a îmbogățit numeric cu noi membrii recrutați direct de Adrian Mișuț. Aceștia au fost Virgil Căpitan (fost prim pretor de plasă și membru în Partidul Național Liberal - P. N. L. Brătianu), Ioan Stoica (membru în P. N. L. Brătianu), Pavel Ignișca, Ioan Crișan (preot în Agrișu Mare și simpatizant legionar încă din perioada anilor 1940-1941), Aurelia Crișan (soția acestuia) și Ioan Balaj (fost primar în localitatea Arăneag în timpul guvernării legionare). În toamna anului 1949, Aurelia Crișan i la prezentat lui Adrian Mișuț pe Gheorghe Momac care a acceptat de asemenea să facă parte din organizație²⁹.

Încă de la recrutare, Adrian Mișuț le-a cerut acestora să facă toate demersurile pentru a crește numărul membrilor dintre elementele cele mai ostile regimului comunist³⁰.

²³ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 144*

²⁴ Maniu Gheorghe s-a născut în 28 noiembrie 1920. Locuia în Ineu și era fiu de țăran. A fost arestat în 1957. Torturat în timpul anchetei la Securitate, a fost condamnat de Tribunalul Militar Timișoara la 9 ani de închisoare, pentru uneltire contra ordinii sociale în baza unui dosar contrafăcut de anchetatori. Este grațiat în 1963. (C. Ionițoiu, *Victimele terorii...*, Dicționar M, p. 53)

²⁵ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 15, f. 144*

²⁶ Gabriel Moisa, Gheorghe Poenaru, *Adrian Mișuțiu în rezistența anticomunistă din Arad și Bihor*, Editura Primus, Oradea, 2009, p. 158

²⁷ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 144*

²⁸ *Idem, fond informativ, Dosar nr. P224, vol. 16, f. 257*

²⁹ „Tot atunci, după ce am purtat cu Mișuț Adrian o serie de discuții privind probleme de politice interne și internaționale în mod ostil regimului democrat popular din R.P.R., Mișuț Adrian mi-a spus că el constituie o organizație subversivă al cărei scop era răsturnarea prin forță a orânduirii de stat din R.P.R. Apoi mi-a propus să mă încadrez în organizația subversivă constituită de el, lucru cu care eu am fost de acord...” (*Ibidem*, f. 297)

³⁰ „Am dat instrucțiuni membrilor organizației subversive create și conduse de mine, ca fiecare dintre ei să recruteze noi membri, de preferință din rândurile foștilor legionari și membri ai fostelor partide istorice, cheaburi...” (*Ibidem*, f. 258)

Pe lângă aceasta noii membrii au mai primit misiunea de a grupa oamenii recrutații în formațiuni mai mici compuse din 2-3 membri după modelul cuiburilor legionare. Una dintre misiunile permanente cu care fiecare membru era însărcinat avea drept scop procurarea de armament necesar pe toate căile, urmând a fi folosit în eventualitatea unei răscoale generale anticomuniste în România, care să beneficieze de sprijin american și britanic.

Foarte importantă era aderarea la grup a lui Pavel Igrișca, directorul Băncii de Stat din Siria, un om cu o potență financiară remarcabilă. În primăvara anului 1949 Adrian Mișuț a pus la cale un „hold-up”, la Banca de Stat din Siria, alături de directorul Pavel Igrișca, prin care urmau să se asigure resursele financiare necesare derulării acțiunilor propuse. În acest sens cei doi au realizat un plan care pe de o parte trebuia să înlăture orice suspiciune la adresa directorului, iar pe de alta să asigure succesul operațiunii. Pavel Igrișca urma să ia în ceară mulajul celor trei chei de la bancă, astfel încât intrarea să se facă fără a forța ușile ceea ce ar fi putut atrage atenția vecinilor.

În vederea unei depline reușite a acțiunii Adrian Mișuț și-a luat mai multe măsuri, inclusiv pentru eventualitatea în care ar fi fost surprinși de forțele de ordine. În acest sens a achiziționat un adevărat *arsenal* militar. Astfel, prin intermediul lui Constantin Buțiu și-a procurat un pistol marca Browning calibru 7,65 cu 5 cartușe, iar de la Ioan Crișan un pistol, o armă Z. B. și o armă automată Deimler Puch, cu muniția aferentă, precum și un pistol Walter de calibru 9 mm. cu 10-15 cartușe de la Pavel Igrișca. Achizițiile nu s-au oprit aici, întrucât de la Salade Galdea a achiziționat un pistol și o armă Z. B., iar de la Terente Damacus armament pe care le-a depozitat la domiciliile lui Iacob Opreț și Gheorghe Mișuț, zis Vîguleasa³¹.

Evenimentul nu a mai avut însă loc deoarece Pavel Igrișca a fost schimbat de la conducerea băncii și mutat în altă parte³².

Indiscutabil, printre cei mai buni prieteni ai lui Adrian Mișuț s-a numărat Gheorghe Poenaru, cei doi fiind colegi atât la liceu cât și de facultate. Ca urmare a apartenenței sale la organizație, Gheorghe Poenaru a fost arestat și anchetat de mai multe ori în anii 1948-1949, fără a fi însă și condamnat.

Întrucât șicanele deveniseră insuportabile, simțindu-se în permanență urmărit de Securitate, Gheorghe Poenaru a plecat din Ineu în toamna anului 1949 în județul Bihor, sperând să i se piardă urma. Pentru o vreme s-a stabilit în localitatea Tinca, situată la 70 de km. de Ineu, unde a lucrat ca și desenator, iar mai apoi ca tehnician constructor. La mai puțin de un an de zile, în vara anului 1950, Gheorghe Poenaru a fost transferat cu serviciul în Salonta³³.

Mutându-se dintr-o locație în alta, Gheorghe Poenaru s-a aflat în imposibilitate de a permanentiza legătura cu ceilalți membrii ai grupului. Singurii cu care a păstrat relațiile au fost Ioan Crișan, Gheorghe Buțiu și Ileana Ardeleanu, iar prin ei cu Adrian Mișuț³⁴. Cei doi s-au întâlnit de mai multe ori în acest interval de timp atât la Mâsca, la domiciliul Ilenei Ardeleanu, cât și în comuna Agrișu Mare la domiciliul lui Ioan Crișan³⁵.

Extinderea organizației rămânea un obiectiv fundamental pentru Adrian Mișuț. În acest sens și-a îndreptat atenția spre atragerea de membrii din zona localităților Ineu și Pâncota, din același județ Arad. Știind că este căutat de Securitate Adrian Mișuț s-a ascuns în mai multe locații din această zonă. În același timp, în primăvara anului 1951, cu ocazia vizitelor pe care le-a făcut în localitatea Măderat, l-a contactat și atras în organizație pe

³¹ *Ibidem*

³² *Ibidem*, f. 298

³³ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 71

³⁴ Ardeleanu Ileana a fost funcționară în comuna Mâsca, județul Arad., fiind arestată în decembrie 1956 ca făcând parte din mișcarea de rezistență a lui Adrian Mișuț. A fost condamnată în 1957 de Tribunalul Militar Timișoara la 10 ani de muncă silnică. (C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar A-B, p. 78)

³⁵ Crișan Ioan s-a născut la 26 iulie 1919 la Pâncota, județul Arad. A fost preot paroh în comuna Agrișu Mare. Arestat împreună cu soția sa, Aurelia, la 8 decembrie 1956 și torturat în timpul anchetei. Condamnat de Tribunalul Militar Timișoara în aprilie 1957 la muncă silnică pe viață pentru sprijinirea grupului de partizani conduși de Adrian Mișuț. A fost eliberat în 1964. (C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar C, p. 271)

Iacob Opreț, care îi va deveni în scurt timp un prieten foarte bun³⁶. Iacob Opreț a depus inclusiv un jurământ de credință pe care l-a respectat în momentele când a fost vizitat de organele de Securitate, prilej cu care nu a recunoscut activitatea sa „subversivă”³⁷. Noul membru al organizației a desfășurat o vie activitate în slujba tinerei structuri anticomuniste. Conform informațiilor de arhivă Iacob Opreț a participat la majoritatea întâlnirilor conspirative, unele dintre acestea organizate chiar la domiciliul său. Iacob Opreț a fost și unul dintre curierii organizației realizând legăturile între Adrian Mișu și ceilalți membrii ai grupului. Organele de securitate au documentat relațiile pe care le-a avut din acest punct de vedere cu mai mulți membri precum: Florian Rațiu, Ileana Ardeleanu, Teodor Ardeleanu, Gheorghe Berar zis și Nistor, etc. Același Iacob Opreț a ascuns și păstrat la domiciliul său o parte din armamentul și muniția organizației. În momentul în care a fost arestat acasă la el au fost găsite două arme militare cu peste 100 de cartușe precum și un pistol, marca „Steyer”, calibru 9 mm, dotat cu 6 cartușe.³⁸

Activitatea organizației în arealul localităților Moroda și Iermata a fost una încheagată și foarte complexă. Cel mai activ s-a manifestat în această etapă a activității grupului în direcția recrutărilor de membri. Imediat după constituire în structura condusă de Adrian Mișu au intrat următorii localnici: Iacob Opreț, Florian Rațiu (preot în localitatea Moroda), Cornelia Rațiu (soția acestuia), Gheorghe Mișu zis Vîguleasă, Gheorghe Morodan (cantor bisericesc), Ioan Nica, Vichentie Foltean (agent sanitar), Cornel Foltean, Andrei Lorincz (proprietar de moară și tractor), Pavel Suci, Dumitru Suci (membru în biserica baptistă), Avram Caba, Ioan Betis etc. Conform documentelor Securității întregul grup a fost instruit de către Adrian Mișu în mânăuirea armelor. Întrunirile secrete aveau loc de regulă la domiciliile lui Iacob Opreț, Gheorghe Mișu și Gheorghe Berar. Interesant este faptul că pentru a mobiliza cât mai mulți oameni alături de el a recurs și la informații cel puțin îndoielnice. Astfel, Adrian Mișu le-a vorbit membrilor organizației despre existența unui număr mare de fugari foarte bine organizați și despre un așa zis „Comandament al fugarilor” în care el îndeplinea funcția de „responsabil pentru regiune”, iar pentru a nu fi descoperit avea numele conspirativ de „colonel Ticu Pădureanu”. Toți apropiații au primit misiunea de a răspândi zvonuri alarmante în rândul populației, cu scopul de a provoca neîncrederea acestora în regimul comunist și de a-i îndemna să nu se supună măsurilor luate³⁹.

Adrian Mișu a fost și ideologul organizației. Acesta a redactat și multiplicat o serie de documente în care îndemna populația să dea sprijin structurii și să se ridice împotriva autorităților de sorginte sovietică.

Astfel, în documentul intitulat „*Crezul meu de luptă*”⁴⁰, acesta milita pentru înlăturarea *orânduirii de stat democrat populare*, discreditând-o și, totodată, preconizând reinstaurarea monarhiei în frunte cu regele Mihai I. Cât despre forma de guvernământ, acesta considera că cea mai potrivită pentru România ar fi cea de tip fascist-legionar. În document se mai preciza că după înlăturarea prin violență a regimului din țară, să se efectueze o serie de reforme în domeniul învățământului, armatei, economiei, administrației, industriei și agriculturii.

Alt document lansat de Adrian Mișu a fost cel intitulat „*Apelul românilor fugăriți în Țara Românească*”⁴¹. Având un conținut extrem de dur la adresa regimului, acesta chema populația la luptă în vederea răsturnării regimului de tip sovietic instaurat în România. Documentul mai îndemna la declanșarea unor acte teroriste împotriva *organelor de partid și de sta.*⁴². Documentul, unul dintre cele mai dure rechizitorii la adresa regimului, anunța

³⁶ Opreț Iacob era un țăran din localitatea Moroda, dar lucra pământ la Măderat, unde îl cunoaște pe Mișu Adrian. Zis și a lui Geșă, stătea la nr.358, lângă Giorgioi. (C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar N-O, p. 223)

³⁷ „...Mișu Adrian m-a pus să jur, tinând mâna pe pistolul lui, că nu voi denunța organelor de stat și că voi ține secret tot ce cunosc despre el, despre oamenii lui și despre cele ce el îmi spune să fac...” (C. N. S. A. S., *fond informativ, Dosar nr. P224, vol. 16, f. 281*)

³⁸ *Ibidem*, f. 282

³⁹ *Ibidem*, f. 259

⁴⁰ *Ibidem*, f. 260

⁴¹ *Ibidem*

⁴² *Idem, fond informativ, Dosar nr. P224, vol. 17, f. 228*

că „vor fi literalmente exterminați toți falsificatorii istoriei naționale, demnitarii prezidiului și guvernului de exploatare și înstrăinare, membrii C. C. ai partidului, secretarii organizațiilor de partid regionale, raionale și comunale, membrii serviciului de securitate”⁴³.

Actul arată determinarea lui Adrian Mihuț, una vecină cu fanatismul, în lichidarea noului sistem politic impus în România de Moscova. Îndemnul lui, potrivit căruia „...în această luptă, pentru Dumnezeu, neam, țară și rege, nu ne înspăimântă nici cadavre, nici moarte”⁴⁴ este mai mult decât sugestiv din acest punct de vedere.

Aceste documente au fost răspândite într-un areal situat în nordul județului Arad și sudul Bihorului prin cei mai de încredere dintre oamenii săi din organizație, anume Ioan Crișan, Iacob Opreț, Gheorghe Mihuț zis Vâguleasa, Teodor Ardelean și Pavel Ignișca⁴⁵, fără a avea însă succes în toate cazurile. Ioan Crișan, responsabil cu recrutarea de noi membrii, s-a deplasat bunăoară la domiciliul preotului Petru Deheleanu și a lui Nicolae Baltă prezentându-le conținutul „apelului”. Conform datelor culese de organele de anchetă, aceștia s-au speriat de conținutul violent al documentului refuzând să-l citească până la sfârșit.

Dând dovadă de mare atenție și de o pregătire aproape militară Adrian Mihuț a luat o serie de măsuri prin care urmărea să reducă la minimum șansele ca membrii grupului să fie prinși. Conspirativitatea era cuvântul de ordine. Fiind un bun cunoscător al matematicii, Adrian Mihuț a stabilit între el și membrii recrutați parole de recunoaștere sub formă de fracție, de tipul „T AM. R.F./5 P”. Acestea difereau de la om la om după inițialele celui cu care corespundea și numărul corespondenței (T = Ticu, AM=Adrian Mihuț, R.F. = Rațiu Florian, 5 = numărul de ordine al corespondenței, P = Pădureanu)⁴⁶. La extremitățile liniei de fracție Adrian Mihuț își punea inițialele numelui său conspirativ de Tică Pădureanu, adică T. respectiv P. La numărător, adică deasupra liniei de fracție, acesta își indica inițialele numelui adevărat, adică AM, precum și inițialele numelui persoanei căreia îi adresa corespondența (de exemplu S.P.=Suciu Pavel). La numitor era indicat prin numere arabe, a câta corespondență reprezintă acea scrisoare cu persoana respectivă.

În anul 1950, Ioan Crișan, în calitate de preot și membru al organizației, a oficiat la domiciliul său logodna religioasă dintre Adrian Mihuț și Ileana Ardeleanu. După eveniment i-a mai găzduit timp de 2-3 zile⁴⁷. Ulterior, Ileana Ardeleanu a devenit principala sa curieră în relațiile cu membrii grupului. Tot ea l-a pus în legătură și cu Virgil Căpitan, care îi va ascunde la rândul lor pentru o perioadă de timp. Cu acest prilej s-a discutat de spre acțiunile viitoare ale organizației și despre posibilitatea ca, în cazul în care operațiunile vor eșua, să-și organizeze fuga din țară. În calitate de curier al lui Adrian Mihuț, Ileana Ardeleanu a avut mai multe deplasări și întâlniri în scopul procurării de armament. Astfel, cu Gheorghe Poenaru s-a întâlnit pe ascuns la Arad. El i-a înmănat un pistol cu muniția aferentă pentru Adrian Mihuț. La Ineu a avut contacte cu Pavel Ignișca, de la care a procurat câteva sute de cartușe⁴⁸.

În ciuda faptului că structuri întregi ale Securității erau pe urmele lor, organizația mergea mai departe, întărindu-se chiar cu noi membrii.

După o perioadă în care au avut loc preparative, împreună cu unii membri activi ai organizației Adrian Mihuț a pus la cale și executat o serie de „acte de teroare”. Victimele erau selectate dintre liderii locali ai noului regim comunist. În acest context, ciocnirile armate cu organele represive nu au întârziat să apară.

Primul contact cu organele Securității a avut loc în primăvara anului 1951 în localitatea Ineu când, împreună cu preotul Ioan Crișan, Adrian Mihuț a plănuțit asasinarea instructorului comunist Ioan Oprea pe motiv că acesta, devenind membru P. M. R. și

⁴³ *Ibidem*

⁴⁴ *Ibidem*

⁴⁵ „Odată cu acest - apel - am primit și o scrisoare, în care Mihuț Adrian, îmi dădea instrucțiuni să grupez oameni de încredere pentru noi și să-i pregătesc în vederea acțiunilor ce urma să le întreprindem împotriva orânduirii de stat, în spiritul - apelului - ...” (*Idem, fond informativ, Dosar nr. P224, vol. 16, f. 299*)

⁴⁶ *Ibidem*, f. 261

⁴⁷ *Ibidem*, f. 272

⁴⁸ *Ibidem*, f. 293

deținând pe rând mai multe funcții administrative precum cele de gestionar al cooperativei și președinte al Comitetului Provizoriu din comună, a agreat mai mulți localnici în numele partidului. Este de menționat faptul că preotul Ioan Crișan era un dușman mai vechi al lui Ioan Oprea, încă de pe vremea în care acesta din urmă deținea funcția de președinte al Comitetului Provizoriu din localitate. În 1948 Ioan Crișan s-a opus în repetate rânduri colectelor de bani organizate de Ioan Oprea ceea ce a atras cu sine existența unor serioase tensiuni între cei doi⁴⁹.

Planul a fost minuțios pregătit. Constantin Buțiu a avut misiunea de a realiza schița casei lui Ioan Oprea. Pentru aceasta a intrat cu un motiv anume în interiorul locuinței acestuia. Odată realizată, ea a fost trimisă lui Adrian Mișuț prin intermediul preotului Ioan Crișan, care, la rândul său, trebuia să procure o bicicletă cu ajutorul căreia Adrian Mișuț urma să se deplaseze la Ineu în vederea asasinării lui Ioan Oprea. Bicicleta a fost furată de către preotul Ioan Crișan de la Gheorghe Nistor din Arad, chiar din fața căminului de elevi din strada Goldiș, nr. 7. În noaptea de 1-2 mai 1951, înarmat cu un pistol „Parabellum” și 50 cartușe, Adrian Mișuț s-a deplasat la Ineu pentru a-și duce planul la îndeplinire. Ajungând în Ineu și îndreptându-se spre domiciliul lui Ioan Oprea a fost oprit de o patrulă de milițieni și legitimat. Simulând scoaterea actelor, Adrian Mișuț a fugit și, pentru a nu fi prins, a deschis foc asupra patrulei, rănindu-l ușor în picior pe sergentul major Andrei Constantin⁵⁰. Se pare că Securitatea descoperise planul lui Mișuț întrucât străzile din Ineu erau împânzite de milițieni și securiști. Întrucât acțiunea era foarte importantă, aceasta a fost coordonată chiar de șeful Miliției din Ineu, Pintilie⁵¹. Profitând de întunericul nopții Adrian Mișuț reușește să scape din încercuire. A urmat o perioadă în care membrii grupului au fost realmente vânați de autorități. După acest prim incident violent cu forțele represive petrecut la Ineu, Ileana Ardeleanu i-a făcut o vizită lui Gheorghe Poenaru pentru a-l pune în gardă și a-l averitiza cu privire la posibilitatea de a fi vizitat de organele de anchetă. În acest caz i se cerea să nu declare nimic despre existența vreunei relații între el și Adrian Mișuț⁵².

După acest eveniment, Adrian Mișuț a fugit la Măderat unde a stat ascuns pentru o perioadă de timp la rudeniile sale, încercând să ia legătura prin intermediul cunoscuților cu membrii organizației din Ineu, inclusiv cu prietenul său Gheorghe Poenaru. Numai că între timp, Gheorghe Poenaru a plecat din Ineu în satul Inand din județul Bihor, în apropiere de Salonta, unde era profesor de matematică.

În vederea stopării acțiunilor coordonate de Adrian Mișuț s-a apelat la soluții dintre cele mai inedite. Astfel, episcopul Andrei al Aradului i-a trimis imediat după incidentul de la Ineu preotului Ioan Crișan o pastorală care urma să fie citită în biserică și trimisă personal lui Adrian Mișuț. Prin intermediul acesteia oamenii erau îndrumați să se supună legilor existente în Republica Populară Română. Preotul Crișan a refuzat să dea citire pastorei în biserică, iar în ceea ce îl privește pe Adrian Mișuț, reacția sa a fost mai mult decât promptă, scriind o „contrapastorală” pe care a trimis-o prin intermediul Poștei episcopului Andrei⁵³.

O vreme, Adrian Mișuț a stat ascuns în casa lui Traian Birouaș senior⁵⁴. La începutul anului 1952 Adrian Mișuț se decide să plece din această ascunzătoare. El l-a contactat pe Iacob Opreț. Cei doi au luat decizia plecării din Măderat la Moroda și Iermata astfel încât Securitatea să le piardă urma, întrucât angajații acesteia se apropiiau amenințător de locul în care se ascundea Mișuț. În Moroda a stat ascuns în mai multe locații, la preotul Florian Rațiu, la Gheorghe Mișuț și Gheorghe Morodan, ambii țărani din localitate⁵⁵.

⁴⁹ *Idem, fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 17, f. 228v*

⁵⁰ *** *Bande, Bandiți și Eroi...*, p. 333

⁵¹ Gheorghe Poenaru, *Cea mai puternică organizație de rezistență din județul Arad în perioada 1948-1956. Figura luminoasă a neînfricatului ei conducător, studentul Adrian Mișuțiu, în Memoria ca formă de justiție, Comunicări prezentate la seminarul de la Sighetul Marmăției (10-12 iunie 1994), Editura Făt-Frumos, București, 1994, p. 245*

⁵² Gabriel Moisa, Gheorghe Poenaru, *op. cit.*, p. 159

⁵³ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 273*

⁵⁴ *Idem, fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 147v*

⁵⁵ Ioan (Florian) Rațiu s-a născut la 7 aprilie 1901 în localitatea Șicula, județul Arad. După ce a absolvit Academia Teologică din Arad, a funcționat între anii 1927-1928 ca pedagog și profesor suplinitor la școala

Imediat cum au ajuns în Moroda, Adrian Mișuț i-a trimis vorbă preotului Florian Rațiu că ar dori să îi facă o vizită. Inițial preotul nu a fost de acord întrucât se temea de posibilele consecințe nefaste pentru el și familia sa în cazul în care s-ar fi aflat despre întâlnirea lor. Totuși, după mai multe parlamentări, care au avut loc prin intermediul lui Iacob Opreț, în cele din urmă se întâlnesc acasă la preotul Rațiu⁵⁶. Iacob Opreț i-a invitat la această întâlnire și pe localnicii Gheorghe Morodan⁵⁷ și Gheorghe Mișuț zis și Vîguleasa⁵⁸.

Scopul acestei întâlniri a fost acela de a propaga într-un areal cât mai larg, mai ales prin intermediul preoților, documentul elaborat de Mișuț intitulat „*Apelul românilor fugăriți în Țara Românească*”. Lui Florian Rațiu i se stabilise un rol determinant. El trebuia să ducă documentul la preoții din satele din jur, care urmau să-l citească în fața enoriașilor. Acesta a dus „Apelul” preoților Pavel Tripa din Ineu și Petru Beleanu din Chereleuș. Același Florian Rațiu a răspândit documentul în Arad, unde i l-a înmânat spre multiplicare unui anume Victor Sabău, și în localitatea Rostoci unde a fost preluat de Ioan Știrb, acestuia din urmă citindu-l personal înainte de a-l înmâna pentru a-l răspândi mai departe. Același preot Florian Rațiu i-a dat lui Adrian Mișuț în mai multe rânduri bani necesari desfășurării acțiunilor. Ultima sumă oferită lui Mișuț a fost în 1956, cu puțin timp înainte de a fi prins, în cuantum de 205 lei⁵⁹.

Alt membru important al grupului a fost Gheorghe Morodan. El l-a cunoscut pe Adrian Mișuț în anul 1952 prin intermediul aceluiași Iacob Opreț. Prima întâlnire a lui Morodan cu Mișuț a avut loc în casa preotului Florian Rațiu, care l-a recomandat drept coleg al fiului său⁶⁰. Gheorghe Morodan era cantor în biserica ortodoxă din Moroda și, fiind sub influența deplină a preotului Florian Rațiu avea mare încredere în cuvântul acestuia. În consecință, locuința lui Gheorghe Morodan a fost una dintre ascunzătorile cele mai frecventate o vreme de Adrian Mișuț.

Într-una dintre zilele în care Mișuț a stat ascuns în casa lui Morodan aceasta i-a vorbit despre existența așa zisului „Comandament al fugarilor”, dându-i detalii despre dimensiunea organizației pe care o conducea⁶¹.

Chiar la prima întâlnire din casa preotului Florian Rațiu Adrian Mișuț a dat citire celor prezenți câteva din ideile documentelor programatice lansate de el cu puțin timp înainte, precum și din conținutul „contrapastoralei” adresate episcopului de la Arad⁶². Discuțiile avute cu acest prilej au reliefat un personaj speriat, supralicitându-și afirmațiile, probabil în speranța atragerii a cât mai mulți membrii în organizația sa. Astfel, Adrian Mișuț susținea că este trimis de un comandament militar să organizeze acțiunile de revoltă anticomunistă și că are oameni cunoscuți prin toate părțile. El a afirmat că dorește să cunoască câțiva oameni de încredere din comună, iar atunci când el va ajunge „cineva” le va da funcții importante.

Adrian Mișuț a rămas în Moroda câteva zile după care a plecat spre Mâsca. Acolo a stat foarte puțin însă întrucât, fiind urmărit de Miliție și Securitate, a luat drumul localității Pâncota. Având autoritățile pe urmele sale, în noaptea de 14 spre 15 mai 1952 a fost surprins de o patrulă. Între Mâsca și Pâncota⁶³. Cu acest prilej a avut loc o nouă confruntare violentă cu structurile de Miliție și Securitate. Așa cum semnaleză și documentele de arhivă, urmăritorii săi cunoșteau faptul că acesta vine la Pâncota, fără a cunoaște însă cu

normală din Arad și mai apoi ca preot în cadrul Episcopiei Aradului. (Vasile Manea, Cicerone Ionițoiu, *Martiri și Mărturisitori ai Bisericii din România (1948-1989)*, Biserica Ortodoxă, Editura Patmos, București, 2000, p.149)

⁵⁶ „Am recomandat legionarului fugar, Adrian Mișuț, pe Nica Dimitrie, din comuna Moroda, care în trecut a fost membru în P. N. Ț.; Morodan Gheorghe; Morodan Ioan, fost membru P. N. Ț. și primar al comunei Moroda în timpul guvernării antonesciene” (*Idem, fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 288*)

⁵⁷ Morodan Gheorghe, zis și Mărițoaca, s-a născut în 14 februarie 1911, din localitatea Moroda, era fiu de țăran. (C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar M, p. 372)

⁵⁸ C. Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar M, p. 275

⁵⁹ A. C. N. S. A. S., *fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 289*

⁶⁰ Arhiva Tribunalului Militar al Regiunii a-III-a Militară Cluj, *Dosar nr. 648/1957, f. 1* (în continuare A. T. M. R. M. C. ...)

⁶¹ *Ibidem*

⁶² *Ibidem*, f. 55

⁶³ *** *Bande, Bandiți și Eroi...*, p. 547

exactitate locul în care urma să se ascundă. Pentru a se putea salva acesta a fost nevoit să facă uz de armamentul din dotare, prilej cu care i-a rănit mortal pe doi dintre atacatori, plutonierii de miliție Ioan Vereș și Szocs Aron⁶⁴. Reușind să dispară, Adrian Mișuț s-a ascuns pentru o vreme ș-a Elena Hotăran din satul Mâșca..

După incident, Adrian Mișuț a luat pulsul comunității în legătură cu ceea ce se întâmplase, printru a vedea reacțiile localnicilor. Asta în condițiile în care șicanele și anchetele autorităților la adresa localnicilor începeau să intre într-un fîresc aproape cotidian. În acest sens i-a dat logodnicei sale, Ileana Ardeleanu, misiunea de a se interesa care este starea de spirit a populației din Pâncota, cine fusese cercetat de organele de stat, precum și ce măsuri s-au luat în urma incidentului. Tot prin intermediul Ilenei Ardeleanu și a tatălui acesteia, Adrian Mișuț i-a transmis lui Virgil Căpitan un nou „Apel” al organizației, împreună cu instrucțiuni scrise de a recruta ca membrii pe colonelul Gheorghiadă, avocatul Gherman, pe fostul general Ianovici, precum și de a multiplica și răspândi apoi documentul.

După ce s-au mai liniștit lucrurile, în vara anului 1952 Adrian Mișuț s-a întors în Moroda și Iermata reluând legăturile cu Iacob Opreț. În această perioadă l-a cunoscut pe Pavel Suciuc din Iermata, cel care va deveni cel mai fidel colaborator al lui Adrian Mișuț⁶⁵.

Pavel Suciuc era un țăran din Iermata foarte nemulțumit de impunerea regimului comunist în România, iar pentru lichidarea acestuia era decis să meargă până la capăt⁶⁶. Acesta a devenit în foarte scurtă vreme mâna dreaptă a lui Mișuț. Domiciliul său a fost transformat într-un adevărat sediu al organizației unde s-au ținut principalele ședințe, luând la cunoștință despre activitatea structurii în anii care au trecut de la înființare. Tot cu acest prilej, Pavel Suciuc i-a act de „Apelul” lui Adrian Mișuț, fiindu-i expus și planul conform căruia urma să se acționeze în vederea răsturnării regimului democrat popular din România.

Noul membru și-a însușit documentele programatice ale grupului „Apelul” și „Crezul meu de luptă”, aflând și numele conspirativ al lui Adrian Mișuț, acela de „Colonel Ticu Pădureanu”⁶⁷. Pavel Suciuc devine principalul element de sprijin al lui Mișuț, este cel care-l alimentează pe fugar la domiciliul său din Iermata unde, așa cum am amintit, se țineau întrunirile secrete, se discutau problemele organizației și se duceau discuții foarte critice la adresa regimului comunist.⁶⁸

Una dintre misiunile importante primite de Pavel Suciuc a fost aceea de a recruta noi membrii atât din localitatea de baștină cât și din satele învecinate. Majoritatea celor care erau informați cu privire la activitatea organizației erau țăranii nemulțumiți profund de regimul comunist. Pavel Suciuc îi va fi alături lui Adrian Mișuț până în 1956, când amândoi au fost prinși, primind în anul 1953 de la acesta din urmă o armă militară Z. B. și 50 de cartușe⁶⁹.

Pentru a nu fi prins de organele de urmărire Adrian Mișuț a fost foarte mobil în ascunzătorile sale. Periodic se muta dintr-un loc în altul. În 1952, spre toamnă, acesta a revenit în satul Moroda la Iacob Opreț. O vreme a stat aici, ascunzându-se atât la cel despre care am vorbit cât și la Gheorghie Morodan.

Conform martorilor, la întâlnirile membrilor grupului subiectele de discuție erau circumscrise aproape exclusiv consecințelor instalării regimului comunist și modului în care se puteau opune acestuia. Colectivizarea agriculturii, cotele foarte mari impuse, confiscările forțate creau mari nemulțumiri în mediul rural. Toate acestea erau dezbătute în cadrul întâlnirilor clandestine. Se puneau problema reacției în fața acestei situații. În această

⁶⁴ Corneliu Cornea, *op. cit.*, p. 139

⁶⁵ „...În prima zi când a stat la mine, Mișuț Adrian mi-a spus că este legionar și că luptă contra regimului din țară și împotriva comuniștilor, în care scop el are o organizație secretă. Apoi mi-a propus să fiu și eu în organizația secretă, lucru ce eu am acceptat...” (C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 267*)

⁶⁶ Cicerone Ionițoiu, *Victimile terorii...*, Dicționar S, p. 492

⁶⁷ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. I 4146, f. 8*

⁶⁸ „Mișuț Adrian mi-a dat misiunea să găsesc și eu oameni pentru organizația secretă, oameni care să dușmănească regimul din țară și apoi să-i pun în legătură cu el...” (*Idem, fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 267*)

⁶⁹ *Idem, fond informativ, Dosar nr. I 4146, f. 9*

perioadă cel mai vehement s-a dovedit a fi în discuții Gheorghe Morodan. El participa activ la aceste preparative și, trecând peste reținerile presupuse de mediul țărănesc în care trăise, era foarte pornit împotriva regimului. Afirmațiile sale, surprinse de documentele Securității, sunt elocvente în acest sens: „*Domnule Mihuț, eu sunt bun și milos, n-am tăiat în viața mea nici un pui, dar sunt așa sătul de comuniștii ăștia, de cotele astea, încât i-aș tăia și le-aș pune sare*”⁷⁰. Afirmația ilustrează într-un mod cât se poate de clar nivelul la care ajunseseră nemulțumirile țăranilor față de ingerințele comuniste, care afectaseră deja inclusiv mentalul colectiv.

Nu cunoaștem exact conținutul și profunzimea legăturii existente între Gheorghe Morodan și Adrian Mihuț. Pare că au existat și perioade în care cei doi s-au îndepărtat, întrucât, câteva luni mai târziu, Morodan a afirmat despre Mihuț, într-o discuție cu preotul Florian Rațiu, „*că-i lipsește o doagă*”⁷¹ întrucât propunerile sale depășeau adeseori cel mai elementar sentiment de autoconservare. Preotul Florian Rațiu a încercat să-l liniștească spunându-i că nu trebuie să aibă încredere deplină în el și să-l urmărească orbește⁷².

În anul 1953 documentele programatice lansate de Adrian Mihuț, în primul rând „Apelul”, au ajuns și în județul Bihor, prin intermediul lui Gheorghe Poenaru, care urma să le transmită mai departe printre cei nemulțumiți de regim, urmând ca structura anticomunistă să se extindă și în părțile Bihorului. Cel care i-a transmis documentul a fost Constantin Buțiu⁷³.

Însă Securitatea era pe urmele lui Gheorghe Poenaru. Pentru a neutraliza eventualele acțiuni ale acestuia a fost mutat cu serviciul, de la Gurbediu la Salonta, ambele din Bihor. La Salonta nu cunoștea pe nimeni și nu a reușit să facă prea mulți prozeliti. În plus, potrivit inclusiv afirmației lui Gheorghe Poenaru, acesta era în permanentă supraveghere⁷⁴.

Întrucât Adrian Mihuț era din ce în ce mai mult hăituit de Securitate, același tratament era aplicat și celor din cercul său de potențiale cunoștințe. Scopul era acela de a-l prinde. Gheorghe Poenaru a cunoscut aceleași „maniere alese” ale regimului întrucât autoritățile presupuneau că Mihuț se ascundea și la el⁷⁵. Pentru prindere se organizau adesea acțiuni masive concertate în toate județele din vestul României. La acestea participau forțe represive din Arad, Timiș, Bihor, Hunedoara și Caraș Severin. Pe lângă asta, organele locale, raioanele, județene de Milicie și de Securitate, care cooperau între ele, aveau dispoziție imperativă de la organele superioare să-l aibă pe Adrian Mihuț permanent în planul lor de activitate, fiind deacum dat în urmărire generalizată în județele menționate⁷⁶.

În vara anului 1953, în piața din Pâncota, Pavel Suciș și Iacob Opreț, reușesc să recruteze noi membri în organizație. Este vorba despre Avram Albiș, Adam Morar și Ioan Morar. Ei și-au exprimat intenția de a-l cunoaște pe fugarul Adrian Mihuț. Li s-a promis că în cel mai scurt timp se vor întâlni cu șeful organizației în cadrul unor evenimente speciale care erau în plină pregătire, fără a li se da detalii⁷⁷.

Toamna anului 1953 l-a găsit pe Adrian Mihuț ascuns la domiciliul lui Gheorghe Morodan. Este ultima dată când a stat în această locație. În această perioadă între Gheorghe Morodan și Adrian Mihuț au loc mai multe discuții în contradictoriu cu privire la viitorul organizației. În același timp Adrian Mihuț i-a cerut lui Morodan să cotizeze substanțial la vistieria organizației. Lui Morodan i s-a dat și un document să-l citească spunându-i că vine din partea presupusului comandament pe care Mihuț l-ar reprezenta. Morodan a refuzat să-l citească ceea ce l-a nemulțumit pe Mihuț⁷⁸, astfel încât la finalul discuției, în momentul când a vrut să plece, Adrian Mihuț i-a pus pistolul în piept, și a spus pe un ton amenințător

⁷⁰ A. T. M. R. M. C. ..., *Dosar nr. 648/1957*, f. 55

⁷¹ *Ibidem*

⁷² *Ibidem*, f. 70

⁷³ Gabriel Moisa, Gheorghe Poenaru, *op. cit.*, p. 159

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 73

⁷⁶ *Ibidem*

⁷⁷ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18*, f. 146

⁷⁸ A. T. M. R. M. C., *Dosar nr. 648/1957*, f. 21

că „*acel care mă va denunța despre activitatea mea, va fi omorât, el și toată familia sa*”⁷⁹. Morodan a perceput acest mesaj ca pe o amenințare directă la adresa lui, cu atât mai mult cu cât de față era și Iacob Opreț. Gheorghe Morodan încerca să scape din cercul desenat de Adrian Mișuț unde de bună voie intrase și el. Sperând chiar că va scăpa de el, Morodan i-a dat inclusiv 100 de lei, bani pe care Adrian Mișuț îi ceruse. Morodan i-a cerut ulterior lui Iacob Opreț să nu-l mai aducă acasă la el pe Mișuț pentru a-l adăposti⁸⁰.

Se pare că Adrian Mișuț a simțit zbuciumul interior al lui Gheorghe Morodan și faptul că menținerea legăturii cu acesta putea să-i fie fatală, întrucât după acest incident petrecut în toamna anului 1953 cei doi nu s-au mai întâlnit. Dealtfel, preotul Florian Rațiu a subliniat la rândul său faptul că Mișuț a evitat să se mai vadă cu Morodan. Se prea poate ca situația să se fi creat ca urmare a presiunilor organelor de represiune, care erau în permanență pe urmele fugarului și ale apropiaților săi.

Conform celor declarate de Gheorghe Morodan, atunci dar și după 1990, deși l-a găzduit și ajutat pe Adrian Mișuț, nu l-a acceptat, în sinea lui existând un amestec de frică și milă, fiind nedumerit și nelămurit în privința scopurilor urmărite de Adrian Mișuț. În același timp, Gheorghe Morodan nu s-a considerat niciodată încadrat în organizația lui Mișuț. Dealtfel, cei doi nu s-au mai văzut până la proces, cu toate că Mișuț a mai umblat prin zonă⁸¹.

Gheorghe Morodan ieșise așadar din organizație, lucru sesizat și de Adrian Mișuț. Aceasta rămânea însă una foarte serioasă, prietenii săi rămânându-i alături, ajutându-l pe mai departe la nevoie. Așa a fost cazul în pragul iernii anului 1953/1954 când Gheorghe Poenaru s-a îngrijit de confecționarea unor haine cu ajutorul cărora să treacă peste anotimpul rece. Acestea au fost comandate la croitorul Sofrag din Ineu⁸².

În toamna/iarna anului 1953/1954, fugarul Adrian Mișuț a fost găzduit în mai multe locații. Una a fost, pentru a treia oară, cea a lui Traian Birouăș senior din Gașa. Acolo s-a întâlnit cu mai mulți membrii ai organizației, între care și cu fiul lui Traian Birouăș, Ioan Birouăș, care a aflat detalii despre existența și scopurile organizației⁸³. Cu acest prilej, Adrian Mișuț a făcut cunoscut familiei Birouăș evenimentele violente de la Pâncota, pecum și că Securitatea și Miliția sunt pe urmele sale⁸⁴.

În ciuda faptului că membrii grupului începuseră să fie monitorizați din ce în ce mai atent, în speranța depistării locului în care se află ascuns Adrian Mișuț, numărul lor creștea în permanență. Principala cauză era legată de nemulțumirile din ce în ce mai profunde din mediul rural generate de extinderea procesului de colectivizare a agriculturii. Numai în iarna anului 1953/1954 au făcut pasul spre integrarea în grup Avram Ardeleanu și Ioan Știrbu, ambii recrutați de preotul Florian Rațiu⁸⁵.

În primăvara anului 1954 are loc ce-a de-a treia confruntare cu forțele de Securitate. Aceasta a avut loc la Sfatul Popular al comunei Moroda. Adrian Mișuț plănuise să-l asasineze pe președintele Sfatului Popular, Teodor Pop, datorită cotelor oneroase impuse țăranilor. Mișuț avea bănuiala că valoarea oficială al cotelor fusese ridicat prin decizie proprie chiar de către Teodor Pop⁸⁶. Demersurilor lui Adrian Mișuț i s-au alăturat Elisabeta Grida, Iacob Opreț și Pavel Suci. Decizia finală s-a luat în casa acestuia din urmă⁸⁷. Discuțiile vizând realizarea acestui eveniment erau în toi când Teodor Pop a luat decizia înființării unei lăptării în Moroda, chiar în incinta domiciliului Elisabetei Grida. Acesta a și fost, dealtfel, motivul pentru care Elisabeta Grida s-a alăturat deciziei de eliminare fizică a președintelui Sfatului Popular, fiind, în același timp, și picătura care a umplut paharul.

⁷⁹ *Ibidem*

⁸⁰ *Ibidem*, f. 2

⁸¹ *Ibidem*.

⁸² Gabriel Moisa, Gheorghe Poenaru, *op. cit.*, p. 159

⁸³ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 148*

⁸⁴ *Ibidem*

⁸⁵ *Ibidem*, f. 147

⁸⁶ Corneliu Cornea, *op. cit.*, p. 139

⁸⁷ „Împreună cu Mișuț Adrian, șeful organizației, Opreț Iacob zis Butu și Grida Elisabeta, membrii în organizația secretă, am plănuit și hotărât împușcarea Președintelui Sfatului Popular din comuna Moroda, în care scop am și acționat, însă președintele a reușit să scape...” (A. C. N. S. A. S. *fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 268*)

În vederea ducerii la îndeplinire a deciziei Adrian Mișuț s-a înarmat cu un pistol și cu un topor, după care s-a deplasat la locuința lui Teodor Pop, însoțit de Elisabeta Grida. În același timp, Pavel Suciuc și Iacob Opreț îi așteptau pe cei doi cu cail pregătiți în vederea fugii de la locul faptei pentru a nu fi depistați de forțele de ordine. Ajunși la domiciliul lui Teodor Pop, Adrian Mișuț a pătruns cu forța în locuința acestuia, trăgând un glonț în direcția sa⁸⁸. Glonțul nu l-a nimerit însă, iar Teodor Pop a reacționat sărind la bătaie. Între cei doi s-a încins o luptă corp la corp. Într-un moment de neatenție a lui Adrian Mișuț, președintele Sfatului Popular a reușit să fugă strigând după ajutor. Teodor Pop a reușit să scape, însă momentul a lăsat urme adânci asupra psihicului acestuia, după foarte puțin timp fiind diagnosticat cu psihonevroză și schimbat din funcție⁸⁹.

După comiterea acestui act de o violență deosebită, Adrian Mișuț s-a ascuns la Pavel Suciuc. Era perioada în care acesta făcea importante colecte de bani pentru fugarul Mișuț.

Încă de la înființarea organizației sale, Adrian Mișuț a încercat să i-a legătura cu alte structuri anticomuniste din vestul țării. El discuta chiar despre necesitatea unificării acestora sub o conducere unică astfel în vederea maximizării șanselor de reușită. Adrian Mișuț a dat ordine în acest sens lui Iacob Opreț, Florian Rațiu și Gheorghe Mișuț. Nu se cunosc rezultatele demersurilor acestora.

În egală măsură, Adrian Mișuț ar fi încercat, potrivit propriei depoziții, să contacteze „străinătatea” astfel încât să poată beneficia de sprijin concret din partea unor structuri care ar fi acționat pentru destructurarea comunismului⁹⁰. Având în vedere că depozițiile sale au fost luate după arestare, este foarte probabil ca acestea să fie smulse sub imperiul forței pentru a obține o condamnare pe măsură.

În ianuarie 1955, Adrian Mișuț l-a cunoscut la domiciliul și prin mijlocirea Elisabetei Grida pe Ștefan Mișuț⁹¹. Cojocar de meserie, Ștefan Mișuț a fost atras la domiciliul Elisabetei Grida chiar de către aceasta sub pretextul reparării unui guler la o haină⁹². Până în toamna anului 1955, Ștefan Mișuț s-a întâlnit de mai multe ori cu fugarul fie la domiciliul lui Grida Elisabeta, fie la cel al lui Iacob Opreț. Ștefan Mișuț a fost inițiat în tainele grupului luând act de „Apelul” și programul grupului, fiind dispus să participe la acțiunile acestuia⁹³.

Cu prilejul uneia dintre întâlniri, Adrian Mișuț i-a solicitat lui Ștefan Mișuț să-l atragă pe consăteanul său, Petru Cociuba, în casa Elisabetei Grida invocând un anume motiv. Ceea ce nu i-a mărturisit Adrian Mișuț era faptul că avea în intenție uciderea acestuia deoarece Petru Cociuba, făcându-i curte Elisabetei Grida, venea foarte des la aceasta și exista pericolul deconspirării și prinderii sale⁹⁴. Ștefan Mișuț nu a dat curs doleanței lui Adrian Mișuț, invocând diverse motive. În ciuda insistențelor lui Adrian Mișuț, Ștefan Mișuț nu s-a încadrat de fapt în grup. Dealtfel, în foarte scurt timp, Ștefan Mișuț a refuzat să mai dea curs invitațiilor de a se mai întâlni.

Încercând să se ascundă de organele de ordine comuniste Adrian Mișuț a încercat să-și creeze în toamna anului 1955 o identitate falsă. Asta în condițiile în care cercul se strângea tot mai mult în jurul său, iar el simțea acest lucru. Cea care l-a ajutat în acest sens a fost Elisabeta Grida, care a furat de la un anume Iacob Berla din Arad buletinul de identitate, cei doi având un aspect fizic destul de apropiat.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 263

⁸⁹ *Ibidem*

⁹⁰ „Mi-a necesitat legătura cu străinătatea, pentru ca în momentul când organizația subversivă va fi suficient extinsă pe teritoriul țării și va dispune de un considerabil potențial material și uman, să obțină sau să provoace ajutorul extern în vederea realizării scopului și adică răsturnarea pe orice cale a regimului democrat popular din R. P. R.” (*Ibidem*)

⁹¹ Ștefan Mișuț s-a născut la 16 mai 1927 la Moroda, fiul lui Sinisie și Ana, de naționalitate română, având studii 7 clase primare. Prin anii 1940 s-a mutat la Pâncota și era de meserie cojocar. A fost arestat în 1958 pentru că l-a sprijinit la Adrian Mișuț. A fost condamnat la 10 ani de închisoare. (A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 133*)

⁹² A. T. M. R. M. C., *Dosar nr. 650/1957, f. 1*

⁹³ *Ibidem*

⁹⁴ *Ibidem*

În același an, 1955, Adrian Mișuț a încercat să-l atragă în organizație și pe Simion Gabor dar tentativa a eșuat, respectivul refuzând să facă acest pas⁹⁵. În cursul anilor 1955-1956 se remarcă faptul că Adrian Mișuț a încercat să colecteze diverse sume de bani de la membrii grupului dar și de la alte persoane, prin intermediul unor apropiați, promițând restituirea lor în termene foarte strânse de 2-3 luni⁹⁶. Nu se cunosc cauzele acestei apetențe deosebite a lui Adrian Mișuț pentru resurse financiare din ce în ce mai numeroase. Se prea poate ca, în condițiile în care autoritățile se apropiau din ce în ce mai mult de prinderea sa, el că încerce să facă rost de bani pentru a fugi din țară. Este foarte plauzibilă această supoziție deoarece Mișuț vorbea foarte des despre existența unui comandament al românilor fugiți din țară care ar întreprinde acțiuni de răsturnare prin violență a regimului comunist din România, iar el ar avea legături cu acesta⁹⁷. De acest context se leagă probabil și tentativa sa de a lua legătura cu un anume Gheorghe Beraru din Oradea. Aceasta se realizează prin intermediul lui Gheorghe Mișuț⁹⁸.

Structurile de Securitate și cele ale Miliției erau însă pe urmele lui Adrian Mișuț și în foarte scurt timp va avea loc o nouă confruntare între cele două părți. Cel de-al patrulea contact violent s-a petrecut în localitatea Iermata din județul Arad, la 11 septembrie 1956, chiar la domiciliul lui Pavel Suciu unde era găzduit Mișuț. Din acest moment Suciu devine alături de Mișuț fugar. Fiind încercuți, cei doi au fost nevoiți să facă uz de armamentul din dotare, astfel încât unul dintre milițieni, Amăriuță, a fost împușcat în brațul stâng. Forțele represive ale regimului din județele Arad, Bihor și Hunedoara au fost mobilizate pentru a-i prinde pe cei doi fugari⁹⁹. Odată identificat locul în care aceștia se ascundeau nu mai era decât o chestiune de zile sau săptămâni până urmau a fi prinși. Se presupune un localnic din Iermata i-a „turnat” la postul de Miliție din sat. Interesant este că șeful de post, Gheorghe Momac, i-a semnalat lui Pavel Suciu faptul că autoritățile cunoșteau că Adrian Mișuț se află ascuns la el. De asemenea, acesta l-ar fi pus în gardă de iminenta intervenție a forțelor de Miliție și de Securitate de la Arad în vederea arestării celor doi. Pavel Suciu nu a dat crezare celor afirmate de șeful de post. Înevitabilul s-a produs însă și în seara zilei de 11 septembrie 1956 acestea au ajuns la locuința lui Pavel Suciu.

În urma ciocnirii dintre cele două părți, Suciu și Mișuț au reușit să scape fugind spre câmpul de la marginea satului Iermata. În noaptea de 11 spre 12 septembrie 1956 cei doi s-au ascuns în pădurea din apropiere aparținătoare satului Pâncota. Odată intrați în pădure au fost la adăpost pentru moment. A doua zi au luat drumul localității Agrișul Mare, unde s-au adăpostit la domiciliul preotului Ioan Crișan. Localitatea se află la circa 8-9 km. de Iermata. Soția preotului, Aurelia Crișan, a fost cea care i-a hrănit în intervalul de timp petrecut acolo, ascunși în cramele viilor aparținătoare comunei Agrișul Mare. Acolo și-au improvisat un adăpost subteran pentru a putea supraviețui iernii anului 1956-1957¹⁰⁰. Nu aveau de unde să știe că libertatea lor era mai mult decât măsurată.

Totuși, în următoarele săptămâni au mai făcut câteva ieșiri din podgoria Agriș la cunoscuți de-ai lor cerând ajutor în vederea pregătirii iernii care avea să urmeze¹⁰¹. Pavel Ignișca le-a dat fugariilor bunăoară un ferăstrău pe care l-au folosit în vederea construirii adăpostului¹⁰², iar Pavel Grișca le-a procurat celor doi armament, primind în schimb bani. În octombrie 1956 află de la Traian Birouăș senior despre evenimentele revoluționare din Ungaria, ceea ce le ridică moralul, crezând că sfârșitul regimului comunist este aproape¹⁰³. Nu bănuiau însă că mai aproape era sfârșitul lor.

⁹⁵ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 149*

⁹⁶ A. T. M. R. M. C. *Dosar nr. 648/195, f. 2*

⁹⁷ *Ibidem*, f. 55

⁹⁸ *Idem, fond Informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 291*

⁹⁹ Gheorghe Poenaru, *Cea mai puternică organizație de rezistență din județul Arad în perioada 1948-1956. Figura luminoasă a neînfricatului ei conducător, studentul Adrian Mișuțiu*, în *Memoria ca formă de justiție*, în *Comunicări prezentate la seminarul de la Sighetul Marmației (10-12 iunie 1994)*, Editura Făt-Frumos, București, 1994, p. 245

¹⁰⁰ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 74

¹⁰¹ A. C. N. S. A. S., *fond Informativ, Dosar nr. I 4146, f. 10*

¹⁰² *Idem, fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 16, f. 305*

¹⁰³ *Idem, fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 145v*

Dar Adrian Mihuț și Pavel Suciu nu au reușit să mai petreacă prea mult în libertate, deoarece în luna noiembrie 1956 Adrian Mihuț a fost prins și arestat, urmând, la scurt timp după aceea și Pavel Suciu. În timpul unei deplasări a celor doi în localitatea Măderat, în noaptea de 12-13 noiembrie 1956, aflați la ieșirea din sat, în urma unei trădări, Pavel Suciu și Adrian Mihuț au fost surprinși de către angajați ai Miliției și Securității și somați să se predea. Cei doi au deschis din nou foc asupra atacatorilor. Pavel Suciu a aruncat cu o grenadă ucigându-l pe loc pe unul dintre milițieni, în timp ce Adrian Mihuț l-a împușcat mortal cu pistolul din dotare pe plutonierul de miliție Sabin Bulz¹⁰⁴. În urma schimbului de focuri însă Adrian Mihuț a fost rănit la piciorul drept. După ce și-a terminat gloanțele, fiind hăituit de urmăritori, Mihuț s-a ascuns într-o căpiță de porumb aflată pe câmp. După aproximativ 2-3 ore, urmăritorii săi l-au descoperit cu ajutorul câinilor dresați aduși special de la Arad pentru a le lua urma¹⁰⁵.

În momentul arestării, asupra fugarului Adrian Mihuț s-a găsit o arma Z. B. cu 30 cartușe, un pistol P. 38 cal. 9 mm. lung, cu un cartuș și 13 cartușe Manlicher, precum și un număr de 26 cuie mari, de care avea nevoie la adăpost¹⁰⁶.

Pavel Suciu a reușit să fugă în pădurea din apropiere, iar de acolo în pivnițele din via unui localnic, Petru Gabor, care era și finul acestuia. Timp de mai multe zile, Petru Gabor l-a găzduit pe Suciu oferindu-i mâncare și băutură, deși știa că este urmărit de Securitate și Miliție. Gestul său era unul de mare curaj, fapt ce i-a atras ulterior numeroase neajunsuri. După un timp, Pavel Suciu s-a ascuns într-un adăpost săpat în pământ¹⁰⁷.

În scurt timp, cu sprijinul unor localnici, apropiați de-ai lui Suciu, Adam Morar, Avram Caba - acesta din urmă transportându-l cu căruța – a ajuns la domiciliul mătușii sale din Șicula, Sofia (Floare) Bunaciu, la care a stat ascuns o vreme¹⁰⁸. Aici a rămas dealtfel până în momentul prinderii sale. Socruul său îi îl aproviziona cu cele necesare și îl ținea la curent cu mersul evenimentelor. Ca să nu fie depistat de mililieni, Pavel Suciu și-a făcut un adăpost în pardoseala grajdului, unde se refugia ori de câte ori milițienii descindeau la casa mătușii sale. Pavel Suciu a fost prins în cele din urmă prin trădare la 7 ianuarie 1957.¹⁰⁹

Din momentul arestării lui Adrian Mihuț au început și arestările celorlalți membrii ai organizației. În total au fost închise 69 de persoane. Primii au fost arestați oamenii cei mai apropiați de Mihuț. Gheorghe Poenaru a fost arestat la 8 decembrie 1956 chiar la domiciliul său din satul Inand, județul Bihor¹¹⁰. De aici a fost luat și dus la Securitatea Raionului Salonta, unde a stat doar o singură zi, pentru ca mai apoi să ajungă la Securitatea din Timișoara. Din Moroda și Iermata au fost arestați imediat preotul Florian Rațiu și soția sa, Gheorghe Morodan, Gheorghe Mihuț Vâguleasa, Constantin Buțiu, Elisabeta Grida urmați de toți ceilalți. Arestări au mai avut loc și în Pâncota, Ineu, Șicula, Măderat, Agrișu Mare, Gașa, etc., peste tot unde se considera că Adrian Mihuț a avut susținători. Toate arestările s-au produs într-o manieră foarte dură.

Toți membrii grupului au fost duși la Securitatea din Timișoara unde au fost anchetați. Șeful anchetatorilor grupului era chiar șeful Securității Timișoara, colonelul Negrea¹¹¹, secondat de maiorul Schnellbach¹¹², șeful serviciului de anchetă.

Anchetele s-au întins pe durata câtorva luni. Practic, toată iarna și primăvara anului 1957, fiecare dintre cei arestați au fost nevoiți să spună absolut totul despre legătura pe care au avut-o cu Adrian Mihuț și cu ce au contribuit la sprijinirea sa.

¹⁰⁴ *** *Bande, Bandiți și Eroii...*, p. 333

¹⁰⁵ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 71

¹⁰⁶ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 17, f. 230v*

¹⁰⁷ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 146v*

¹⁰⁸ *Idem, fond informativ, Dosar nr. P 224, f. 146v*

¹⁰⁹ *Idem, fond Informativ, Dosar nr. I 4146, f. 10*

¹¹⁰ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 75

¹¹¹ Colonelul Vasile Negrea a fost în anii '50 șeful Securității din Timișoara. Ulterior a acces în funcții importante în cadrul Securității. În anul 1961 ajunsese deja general maior, adjunct al Ministrului Afacerilor Interne. El s-a ocupat în prima fază de cazul Paul Goma. La 2 noiembrie 1961 a semnat decizia nr. 16.285 prin care se fixează acestuia domiciliu obligatoriu pe timp de 24 de luni în comuna Lățești, raionul Fetești, reg. București. (Doina Jela, *Lexiconul Negru, Unelte ale represiunii comuniste*, Editura Humanitas, București, 2001" p. 194)

¹¹² Martin Schnellbach a fost șeful serviciului de anchetă al Securității din Timișoara în vremea respectivă. Este prezentat de toți cei care au fost anchetați de către acesta drept un personaj extrem de dur. (*Ibidem*, p. 249)

Tribunalul Militar din Cluj, deplasat la Timișoara special pentru judecarea celor arestați, și-a făcut „exemplar” datoria cu care Partidul Comunist Român îl însărcinase. După terminarea anchetelor toți arestații din lotul Adrian Mișuț, au fost încadrați de către procuratura din Timișoara la „uneltire împotriva statului”, articolul 209 Cod Penal, iar mai apoi reîncadrat juridic la articolul 199 „uneltire contra Securității Statului”, care prevedea pedeapsa cu moartea¹¹³. De fapt, pedepsele au variat între 2 ani și închisoare pe viață. Adrian Mișuț și Pavel Sucișu au fost condamnați la moarte și executați în toamna/iarna anului 1957 în închisoarea Jilava.

Circula în epocă un zvon conform căruia primul ministru Petru Groza va face de asemenea manieră încât cei doi vor fi grațiați, întrucât pe vremea liceului, Adrian Mișuț i-ar fi meditat pe copiii lui Petru Groza. Aceleași speranțe se mai legau de un important personaj politic al României staliniste, Avram Bunaciu, originar din Gurba, un sat din apropierea celor în care grupul și-a desfășurat activitatea. Acesta fusese ministru al justiției între 1948-1949, revenind în această funcție la finele lui 1957 pentru scurt timp. De asemenea, între 1954-1957 a fost secretar al Marii Adunări Naționale, pentru ca între 11 ianuarie 1958 și 20 martie 1961 să ocupe funcția de ministru de externe, urmându-i lui Ion Gheorghe Maurer, desemnat de către Gheorghiu Dej premier al României. Nu s-a întâmplat nimic însă, iar destinul celor doi a rămas pecetluit de condamnarea dictată. Aceștia au fost executați în „celebra” Valea Plângerii din Fortul 13 Jilava. Adrian Mișuț în dimineața zilei de 10 decembrie 1957, iar Pavel Sucișu la 20 noiembrie 1957.

Întregul grup de 69 de persoane a fost împărțit în 3 loturi de aproximativ 20 de persoane fiecare. Din primul grup făceau parte Adrian Mișuț și Pavel Sucișu. Era considerat cel mai important și, în consecință, a fost primul judecat.

Componența acestuia era următoarea:

1. Mișuț Adrian, din comuna Măderat, județul Arad, condamnat la moarte în primăvara lui 1957. Executat la Penitenciarul Jilava la 10 decembrie 1957.
2. Sucișu Pavel, țăran din localitatea Iermata, fiul lui Ion și Sofia, condamnat la moarte și executat la 20 noiembrie 1957¹¹⁴.
3. Crișan Ioan, născut la 26 iulie 1919 la Pâncota, preot în Agrișu Mare, a fost condamnat la muncă silnică pe viață. A fost închis în perioada 1958-1964.
4. Buț(iu) Constantin, notar în orașul Ineu, condamnat la muncă silnică pe viață.
5. Grida Elisabeta, asistent medical (moașă comunală) în Iermata și Moroda condamnată la muncă silnică pe viață.
6. Opreț Iacob, țăran din comuna Moroda, condamnat la 25 de ani la muncă silnică.
7. Poenaru Gheorghe, profesor din orașul Ineu, condamnat la 20 de ani la muncă silnică¹¹⁵.
8. Rațiu (Florian) Ioan, născut la 7 aprilie 1901 în localitatea Șicula. Preot în comuna Moroda, condamnat la muncă silnică pe viață. A fost eliberat în 1964 și va lucra din nou ca preot în parohia Clopodia din județul Timiș¹¹⁶.
9. Mișuț Gheorghe zis și Vîguleasa, țăran din comuna Moroda, condamnat la muncă silnică pe viață.
10. Ardelean Ileana, funcționară în Mîsca, condamnată la 10 ani de muncă silnică.
11. Ignișca Pavel, contabil șef în comuna Șiria, condamnat la 20 de ani de muncă silnică¹¹⁷.
12. Nica Ioan, țăran din localitatea Iermata, condamnat la 20 de ani de muncă silnică.
13. Sârb Moisă, țăran din orașul Ineu, condamnat la 10 ani de muncă silnică.
14. Lorincz Andrei (Francisc), morar din localitatea Mocrea, condamnat la 15 ani de muncă silnică.

¹¹³ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 83

¹¹⁴ Ion Ioanid, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, Editura Albatros, București 1994, vol. IV, p. 124

¹¹⁵ *Ibidem*, vol. V, p. 124

¹¹⁶ Vasile Manea, Cicerone Ionițoiu, *op. cit.*, p. 60

¹¹⁷ Cicerone Ionițoiu, *Victimele terorii comuniste, arestați, torturați, întemnițați, uciși. Dicționar H, I, J, K, L*, Editura Mașina de scris, București, 2003, p. 113

15. Caba Ioan, țăran din Șicula, condamnat la 15 ani de muncă silnică.
16. Mangra Gheorghe, plutonier la Jandarmeria din comuna Măderat, condamnat la 10 de muncă silnică.
17. Baciș Gheorghe, morar în comuna Agriș, condamnat la 3 ani de muncă silnică.
18. Momac Gheorghe (Ioan), plutonier din comuna Agriș, condamnat la 2 ani de muncă silnică.
19. Beraru Ioan, țăran din localitatea Iermata, condamnat la 3 ani de muncă silnică.
20. Bunaciu Floare, casnică din Șicula, condamnată la 5 ani de muncă silnică.

Judecarea acestui prim lot a durat 3 zile. A început în Săptămâna Patimilor anului 1956, într-o luni dimineața, și s-a terminat în noaptea de miercuri spre joi, la orele 2 noaptea, ale aceleași săptămâni¹¹⁸. Procesul a fost prezidat de către o comisie a Tribunalului Regional din Cluj, având în componență 5 coloneii, Vasiliu Eugen, Mirăuță Constantin, Miclea Constantin, Stoicescu Constantin, Finichi Paul, plus ajutorul procurorului căpitanul Miclea¹¹⁹. Șeful completului de judecată a fost colonelul Paul Finichi¹²⁰.

Imediat după judecarea primului lot au urmat la judecată celelalte două loturi, care a durat câteva zile, până sâmbătă seara din Săptămâna Patimilor. Din acestea făceau parte:

1. Mihuț Ștefan, a fost condamnat pentru uneltire contra Securității la 10 ani muncă silnică¹²¹.
2. Ardeleanu Avram, a fost condamnat pentru uneltire contra Securității interne și deținere ilegală de muniție la 10 ani muncă silnică.
3. Maniu Gheorghe, a fost condamnat pentru uneltire contra Securității interne la 9 ani de muncă silnică.
4. Deheleanu Gheorghe, a fost condamnat pentru uneltire contra Securității interne la 8 ani muncă silnică.
5. Văcean Simion, a fost condamnat pentru uneltire contra Securității interne la 8 ani muncă silnică.
6. Cismaș Moise, a fost condamnat pentru uneltire contra Securității interne la 7 ani muncă silnică.
7. Moraru Ioan, a fost condamnat pentru uneltire contra Securității interne la 9 ani muncă silnică.
8. Albiș Avram, a fost condamnat pentru uneltire contra Securității interne la 5 ani muncă silnică.
9. Bulz Gheorghe, a fost condamnat pentru crimă de favorizare și deținere ilegală de arme militare la 8 ani muncă silnică.¹²²
10. Morar Adam, a fost condamnat pentru crimă de favorizare la 8 ani muncă silnică.
11. Gabor Petru, a fost condamnat pentru crimă de favorizare la 8 ani muncă silnică.
12. Știrbu Ioan a fost condamnat pentru crimă de nedenunțare la 3 ani temniță grea.
13. Birouaș Traian Senior, a fost condamnat pentru crimă de favorizare la 10 ani muncă silnică.
14. Birouaș Traian Junior, a fost condamnat pentru crimă de nedenunțare la 4 ani temniță grea.
15. Birouaș Ioan, a fost condamnat pentru crimă de nedenunțare la 8 ani temniță grea.¹²³
16. Gabor Simion, a fost condamnat pentru crimă de favorizare la 6 ani muncă silnică.

¹¹⁸ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 86

¹¹⁹ Constantin Miclea a fost colonel de justiție și șeful Procuraturii Militare Cluj, fiind cel care a pus concluziile de condamnare la moarte pentru unul dintre partizanii rezistenței din Munții Banatului, executați în august 1958. (Doina Jela, *op. cit.*, p. 179)

¹²⁰ Paul Finichi a fost maior de justiție și președinte de tribunal (*Ibidem*, p. 177)

¹²¹ A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 154v*

¹²² *Ibidem*, f. 155

¹²³ *Ibidem*, f. 135

17. Șirianu Gheorghe, a fost condamnat pentru delict de uneltire la 4 ani închisoare corecțională.

18. Mișu Gheorghe zis Șoricel, a fost condamnat pentru crima de nedeunțare la 4 ani temniță grea.¹²⁴

Pe lângă aceste condamnări, potrivit Art. 4, Decret 199/95, și Art. 25, punct 6 C.P., se dispunea confiscarea în întregime a averii tuturor condamnaților.¹²⁵ De asemenea, toți condamnații au fost obligați să plătească 300 lei cheltuieli de judecată. Recursul făcut de cei condamnați nu a fost admis. În consecință s-a trecut la executarea pedepselor.

Când au auzit condamnările, unii dintre cei în cauză au făcut crize de nervi. Mulți și-au văzut familiile ruinate. Un exemplu în acest sens a fost familia preotului Ioan Crișan. Atât el cât și soția sa, Aurelia, au fost condamnați la muncă silnică, iar copilul lor, în vârstă de 6 ani, a rămas fără mamă și fără tată în voia sorții.

Celor care au fost pedepsiți cu muncă silnică pe viață, li s-au pus lanțuri grele la picioare, fiind considerați periculoși. Aproximativ 10 persoane s-au aflat în această situație, printre care și Gheorghe Poenaru. Cele mai grele lanțuri le-a avut Constantin Buțiu.

Ajunși în București, la Penitenciarul Jilava, tot lotul lui Adrian Mișu a fost închis în celula nr. 35. În acest spațiu au fost ținuți aproximativ 3 luni, după care au fost repartizați în alte camere.

După ce au fost despărțiți, detenția fiecăruia a luat un alt curs. O vreme au mai rămas în Jilava, după care au fost plimbați pe la mai multe penitenciare din România sau în lagăre de muncă silnică. Aurelia Crișan a trecut în perioada detenției prin Penitenciarele Timișoara, Jilava și Miercurea Ciuc. Pavel Ignișca a murit în timpul detenției la Penitenciarul "Popa Șapcă" din Timișoara, din cauza tratamentului inuman la care a fost supus. Gheorghe Poenaru a trecut în perioada detenției prin Penitenciarele Jilava, Arad și Aiud. Elisabeta Grida și-a făcut detenția la Penitenciarele Jilava, Arad și Oradea, Andrei Lorencz la Arad, Timișoara, Jilava, Aiud și Gherla, Ioan Caba la Timișoara, Gherla și lagărul Gridu, iar Gheorghe Mangra la Jilava, Gherla și lagărele de muncă silnică.

Acestea sunt doar o parte din cele 69 de persoane documentate ca făcând parte din organizația lui Adrian Mișu. Anii de închisoare au fost înfiorători, unii dintre aceștia nu s-au mai întors niciodată la casele lor după 1964 când, în urma Decretului nr. 411, toți deținuții politici din închisorile României au fost eliberați.

¹²⁴ Mișu Gheorghe zis Șoricel, născut la 6 august 1896, în comuna Măderat, fiul lui Teodor și Florița, studii 3 clase primare, ocupația agricultor, fost proprietar a unei cariere de piatră, fost condamnat în 1920 la 10 luni închisoare pentru rebeliune înarmată. Mișu Gheorghe a fost tatăl fugarului Adrian Mișu. Acesta a cunoscut împrejurarea că din cauza activității sale legionare fiul său a devenit fugar începând cu anul 1948, fiind urmărit de către organele de stat. În această perioadă Gheorghe Mișu l-a alimentat și găzduit pe fiul său în mai multe rânduri, chiar dacă la văzut de cele mai multe ori înarmat, luând la cunoștință de actele de rebeliune săvârșite de Adrian împotriva noilor organe de stat în mai multe localități. (A. C. N. S. A. S. *fond informativ, Dosar nr. P 224, vol. 18, f. 149v*).

¹²⁵ *Ibidem*, f. 155v

